

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

men quæ secundū Deum est: ac verus & præcipuus cultus eius est. Si ergo colat mens hominis Deum cuius ab eo capax facta est, & cuius esse particeps pōt, sapiens ipsa fit & non sua luce, sed summæ illi⁹ lucis participatione sapiens fit. Ista ergo hominis sapientia ēt Dei est: verum nō ita Dei est, vt ea sapiens sit Deus. Non n. participatione sui sapiēs est, sicut mens participatione Dei. Sic etiam dicitur iustitia Dei, non solum illa qua ipse iustus est: sed etiam illa quam dat homini cum iustificat impiū.

DE CONNEXIONE VIRTVTVM, QUÆ

non separantur.

DISTINCT. XXXVI. A

Solet etiam quæri, vtrum virtutes ita sint sibi coniunctæ, vt separatim non possint possideri ab aliquo: sed qui vnā habet omnes habeat? De hoc etiam Hier. ait: Omnes virtutes sibi hærēt: vt qui vna caruerit, omnibus careat. Qui ergo vnā habet, omnes habet. Quod quidē probabile est. Cū n. charitas mater sit omnium virtutū: in quo cūque mater ipsa est, scil. charitas, & cuncti filij eius, id est, virtutes recte fore credūtur. Vnde Aug. Vbi charitas est, quid est quod possit deesse? Vbi a. non est, quid est quod possit prodesse. Cur ergo non dicimus. Qui hāc virtutē habet, omnes habet, cum plenitudo legis sit charitas? quæ quanto magis est in homine, tanto magis est virtute præditus: quāto vero minus, tanto minus inest virtus: & quanto minus inest virtus, tanto magis inest vitium.

Si cunctæ virtutes pariter sint in quocunque sunt. B

Vtrū vero pariter quis omnes possideat virtutes, an aliæ magis, aliæ minus in aliquo ferueant, quæstio est. Quibusdā n. videtur, quod aliæ magis, aliæ minus habeātur ab aliquo: sicut in Iob patiētia emicuit, in David Humilitas, in Moysē māfuerudo, qui etiā cōcedunt magis aliquē mereri, per aliquā vnā virtutem quam per aliam, sicut eam plenius

*Aug. in lit.
14. de Trin.
ca. 1. in prin.*

*Hie. com-
mentario
ad illud. 56.
cap. 16.*

*Esa. Custo-
dite iudiciū
in tom. 5.*

*Super. Ioan.
tract. 83. ad
illud ca. 15.*

*Ioan. hoc est
præceptum
meum in
tom. 9.*

Rom. 13. d.

*Iacobi 3. e.
2. Reg. 6. o.
Num. 12. d.*

2. Cor. 1. b

In 6. li. de tr.
ca. 4 in
principio.

ad Heb. 11. b
Iacobi. 5. c

In Epistola
ad Hiero. 26.
Non longe
à principio
in tomo 2.

plenius habet quam aliam. Non tamen magis per aliquam meriti dicunt, quam per charitatem: nec aliquam plenius à quoquam haberi, quam charitatem: Alias ergo magis, & alias minus in aliquo esse dicunt: sed nullum plenius charitate, quæ cæteras gignit. Hæc dicunt esse multas facies, quas memorat Apostolus, dicens. Ex personis multarum facierum, &c. Alij verius dicunt omnes virtutes, & similes & pares esse in quocumque sunt: ut qui in vna alteri per extiterit, in omnibus eidem æqualis sit. Vnde Aug. Virtutes, quæ sunt in animo humano, quamuis alio & alio modo singulæ intelligantur, nullo modo tamen separantur ab inuicem: ut quicumque fuerint æquales, verbj gratia. In fortitudine æquales sunt & prudentia, & iustitia & temperantia. Si enim dixeris æquales esse istos in fortitudine, sed illum præstare prudentia, sequitur ut huius fortitudo minus prudens sit: ac per hoc nec fortitudine æquales sunt, quia est illius fortitudo prudentior, atque ita de cæteris virtutibus inuenies, si omnes eadem cõsideratione percurras. Ex his clarescit omnes virtutes non modo esse connexas, sed etiam pares in animo hominis. Cum ergo dicitur aliquis aliqua præeminere virtute, ut Abraham fide, Iob patientia: secundum vsus exteriores accipiendum est, vel in comparatione aliorum hominum: quia vel humilitatis habitum maxime præfert, vel opus fidei, vel alicuius cæterarum virtutum præcipue exequitur. Vnde & ea præ aliis pollere, vel inter alios homines singulariter excellere dicitur, secundum hunc modum scilicet, secundum rationem actuum exteriorum: ut Alibi Aug. dicit, in aliquo aliam magis esse virtutem aliam minus, & vnam inesse virtutem, & non alteram. Ait n. sic, Clarissima disputatione tua satis apparuit, non placuisse auctoribus nostris, immo veritati ipsi, omnia paria esse peccata, etiam si hoc de virtuti-

cutibus verum sit: quia etsi verum est eum, qui ha- *Ibidem post*
 bet vnam omnes virtutes habere, & eum, qui vnā *medium.*
 non habet nullā habere: nec sic peccata sunt paria,
 quia vbi virtus nulla est, nihil rectum est: nec tamē
 ideo non est prauo prauius, distortoq; distortius.
 Si autem (quod puto esse verius sacrisq; literis cō-
 gruentius) ita sunt animæ intētionēs vt corporis
 membra, nō quod videantur locis, sed quod sen-
 tiantur affectibus & alius illuminatur amplius, a-
 lius minus, alius omnino caret lumine. Profecto
 vt quisq; illustratione piæ charitatis affectus est, in
 alio actu magis, in alio minus, in alio quo nihil: sic
 dici pōt habere aliam, & aliam, non habere aliam
 magis & aliā minus. Nam & maior est in isto cha-
 ritas quam in illo: & ideo recte possumus dicere &
 aliqua in isto, nulla in illo, quantū pertinet & ad
 charitatē, quæ pietas est: & in vno homine quidē,
 quod maiorē habeat pudicitia quam patientiam,
 & maiorē hodie quam heri, si proficit in ea: & ad-
 huc non habeat continentia, & habeat non parua
 misericordiam. Et vt generaliter breuiterq; com-
 plectar, quā de virtute habeo notionē. Virtus est
 charitas, qua id, quod diligendū est diligit. Hæc &
 in aliis maior est, in aliis minor, & in aliis nulla est:
 plenissima vero, quæ iam non possit augeri, quā-
 diu hic homo vivit in nemine est. Hic insinuari
 videtur, quod aliquis ea ratione possit dici habe-
 re vnā virtutē magis quam aliā, quia per charita-
 tē magis efficitur in actu vnius virtutis, quā alte-
 rius: & propter differentiā actuum virtutes magis,
 vel minus habere dicitur. Pōt & aliquam non ha-
 bere, cum tamen simul omnes, & pariter habeat
 quantū ad mentis habitum vel essentiā cuiusq;. In
 actu vero aliā magis, aliam minus habet, aliam et-
 iā non habet: vt vir iustus vtens cōiugio, nō habet
 continentia in actu, q̄ tamen habet in habitu. Cur *Ibidem pan-*
 ergo nō dicatur paria peccata? Forte q̄ magis fá- *lo inferius.*
 cit

Rom. 13 e
Iacobi. 2 b

cit cōtra charitatē, qui grauius peccat, minus quā
leuius. Nemo enim peccat, nisi aduersus illā faci-
endo, quæ est plenitudo legis. Ideo recte dicitur
Qui offenderit in vno, factus est omnium reus, id
est, contra charitatem facit, in qua pēdent omnia.

*Repetit de charitate, vt addat quomodo tota lex
ex ea pendeat.*

Cum duo sint præcepta charitatis, in quibus vt
Matth. 22 d prætaxatum est, tota lex pendet & prophetæ, ad-
uertēdum est quomodo hoc sit, cum in lege & pro-

Actor. 15 d

phetis multa fuerint ceremonialia mandata, quæ
si ad charitatis sanctificationem pertinuissent, vi-
derentur nondum debuisse cessare. Quia vero nō
iustificationis gratia quam facit charitas, institu-
ta sunt, sed in figura futuri & in onus imposita, i-
deo clarescēte veritate cessauerunt, velut vmbra.
Veruntamen & ipsa ceremonialia secundum spiri-
tualem intellectum quē continent, & omnia mo-
ralia ad charitatem referuntur. Pertinent enim o-

Matth. 5 a

omnia ad decem mandata in tabulis scripta, vbi o-
mnium summa perstringitur, ex quibus cætera e-
manant: sicut in sermone Dñi octo virtutes præ-
mittuntur, ad quas cætera referuntur. Et sicut ad
decem mandata decalogi cætera referuntur, ita &
ipsa decem ad duo mandata charitatis pertinent:

Glos. ord. Ex
6. 55. & 36. l.
1. de doctr.
Christian.
ad illud. 1.
ad Timo. 1.
Finis præce-
pti est cha-
ritas.

Omnia ergo ad duo mandata charitatis pertinēt:
quia per charitatem implentur, & ad charitatem
tanquam ad finem referri debent. Vnde Aug. To-
tam magnitudinem & amplitudinem diuinorum
eloquiorum possidet charitas, qua Deum proxi-
mumque diligimus: quæ radix est omnium bono-
rum. Vnde veritas ait, In his duobus mandatis v-
niuersa lex pendet & prophetæ. Si ergo non vacat
omnes paginas sanctas perscrutari, omnia inuo-
lucra sermonum euoluere, tene charitatem, vbi
pendent omnia: quia perfectio est & finis omniū.
Tunc enim & præcepta & consilia recte fiunt, cum

Matth. 21 d

refe-

referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum. Quod vero timore pœnæ vel aliqua intentio ne carnali sit, ut nō referatur ad charitatem, nondum fit sicut oportet, quamuis fieri videatur. Inimicus enim iustitiæ, qui pœnæ timore non peccat. Amicus vero iustitiæ, qui eius amore non peccat. Omnium ergo hæc summa est, ut intelligatur legi, & omnium diuinarum scripturarum plenitudo esse dilectio Dei & proximi.

Au in enc. ca. ultimo.

August. de doct. cap. 1. c. 35. in pr.

DE DECEM PRÆCEPTIS, QUOMODO contineantur in duobus mandatis Charitatis.

DISTINCT. XXXVII. A

Sed iam distributio decalogi: quæ in duobus mandatis completur, consideranda est. Habet enim decalogus decem præcepta, quæ sunt decachordum psalteriū. Quæ sic sunt distributa, ut tria quæ sunt in prima tabula, pertineant ad Deum, sc. ad cognitionem, & dilectionem Trinitatis: septem, quæ sunt in secunda tabula, ad dilectionem proximi.

Au. ad pr. c. 5 li. de decem chor. to. 5.

De primo præcepto. B

Primum, in prima tabula est, Nō habebis Deos alienos. Non facies tibi sculptilē, neq; omnē similitudinē, &c. Hæc Origenes dicit esse duo mandata, sed Aug. vnum: hoc n. ipsum, quod dixerat, Nō habebis Deos alienos perfectius explicat cum prohibet coli figmenta, scil. idolum vel similitudinē alienius rei: quæ duo Origenes dicit distare, ut idolum sit quod nihil habet simile sui: similitudo vero, q; habet speciē alienius rei, ut Verbi gratia. Siquis in auro vel ligno vel alia re faciat speciē serpentis vel auis vel alterius rei, & statuatur ad adorandum, nō idolum sed similitudinem fecit. Qui vero facit speciē quam non vidit oculus, sed animus sibi finxit: ut si qs humanis mēbris caput canis vel arietis formet, vel in vno habitu hominis duas facies, nō similitudinē sed idolum facit: quia facit, quod nō habet aliquid simile sui. Ideo dicit Apostolus, q; idolum

Au. q. 71. li. qua super Exo. int. 4. Exod. 20. a Deu. 5. a Or. hō. 8. ad illud Exodi. 20. Non facies tibi tomo 1.

dolum